

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Давиденко Юлія Сергіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Управління банківськими ризиками легалізації доходів,
отриманих злочинним шляхом

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 2 курсу _____ Ю.С. Давиденко

групи БСмз-91а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Ю.С. Давиденко

Керівник старший викладач, к.е.н. _____ Є. Ю. Мордань

ЗМІСТ

	С.
Перелік скорочень, умовних познач, одиниць і термінів	8
Вступ	9
1 Теоретичні основи управління банківськими ризиками легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом	12
1.1 Сутність банківських ризиків легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та їх взаємозв'язок із типовими ризиками банку.....	12
1.2 Фактори виникнення та класифікація ризиків ЛДОЗШ	17
1.3 Система управління банківськими ризиками ЛДОЗШ.....	23
2 Особливості організації управління ризиками легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, в банках України	31
2.1 Оцінка зовнішніх ризиків легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, в Україні	31
2.2 Організація системи управління ризиками ЛДОЗШ в АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Таскомбанк».....	40
2.3 Удосконалення методики оцінка ризиків ЛДОЗШ в банку на основі ймовірнісного та кластерного аналізів	50
Висновки	55
Список використаних джерел	60
Додаток А Підходи до визначення сутності банківських ризиків легалізації доходів одержаних злочинним шляхом	70
Додаток Б Класифікація ризиків ЛДОЗШ в банку	72
Додаток В Перелік зон підвищеного ризику у сфері ЛДОЗШ в розрізі видів ризику	73

Додаток Г	Стратегії управління ризиками ЛДОЗШ	74
Додаток Д	Система управління ризиками ЛДОЗШ у банківській установі	75
Додаток Е	Методичні засади оцінювання ризику використання банківських послуг в процесі легалізації злочинних доходів....	76

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ, УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

ЛДОЗШ	–	легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом;
FATF	–	група розробки фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей (Financial Action Task Force on Money Laundering);
ПВК/ФТ	–	протидія відмиванню коштів та фінансування тероризму;
ДСФМУ	–	Державна служба фінансового моніторингу України;
СПФМ	–	суб'єкт первинного фінансового моніторингу;
НБУ	–	Національний банк України;
НОР	–	Національна оцінка ризиків.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку нашої країни відбувається трансформація економіки, що призводить до змін, в тому числі і негативних – збільшується кількість грошей кримінального походження. Перед власниками незаконно отриманих коштів постає питання як провести їх легалізацію, і основним гравцем в цій схемі стає банк. Банківські установи виступають в ролі своєрідних посередників між власниками тимчасово вільних коштів та тими, хто їх потребує, тому вірогідність залучення банків в кримінальні схеми є високою [40]. Необхідність забезпечення стабільного функціонування національної економіки та банківської системи, недостатня теоретична та практична опрацьованість питань управління ризиками, що виникають в діяльності банківської установи в сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, а також наявність маловивчених та дискусійних питань обумовлюють актуальність теми дослідження, визначають його структуру, мета і завдання.

Вивчення сутності банківських ризиків легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (далі – ЛДОЗШ), джерел їх виникнення та управління ризиками здійснювали такі науковці як І. Воробйова [20], А. О. Бойко [18], С. О. Дмитров [48], С. Є. Ковалева [32], О. В. Кузьменко [35], Т. Медвідь [23], Є. Ю. Мордань [40], П. Ревенкова [66], М. Худокормової [68], В. Р. Краліч [34], І. Б. Семеген [20], М. Каратаєв [29] та інші. Незважаючи на наявність численних публікацій, дослідженню особливостей функціонування вітчизняних банківських установ у сфері протидії відмиванню злочинних доходів приділяється мало уваги. Зокрема, дискусійними залишається питання щодо джерел та наслідків реалізації ризиків ЛДОЗШ в банківських установах, потребує вдосконалення понятійний апарат та інструментарій управління ризиками, що виникають в діяльності банківських установ в сфері протидії ЛДОЗШ.

Метою магістерської роботи є розробка теоретичних і практичних рекомендацій щодо реалізації та удосконалення системи управління банківськими ризиками легалізації доходів отриманих злочинним шляхом за сучасних умов.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступних завдань:

- узагальнити економічну сутність поняття банківських ризиків ЛДОЗШ та їх взаємозв'язок із типовими ризиками банку;
- дослідити фактори виникнення та класифікацію ризиків ЛДОЗШ;
- вивчити теоретичні та практичні основи система управління банківськими ризиками ЛДОЗШ;
- провести оцінку зовнішніх ризиків легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, в Україні
- оцінити ефективність організації системи управління ризиками ЛДОЗШ в АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Таскомбанк»;
- удосконалити методику оцінка ризиків ЛДОЗШ в банку на основі ймовірнісного та кластерного аналізу.

Об'єктом дослідження є процес управління ризиками ЛДОЗШ, у банках України.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти удосконалення системи управління ризиками ЛДОЗШ, у банках України.

Характер поставлених завдань і системний підхід до їх вирішення визначили використання в роботі таких методів дослідження: зіставлення і порівняння, угруповання і класифікації, аналізу і синтезу, наукового узагальнення, моделювання, експертних оцінок, графічного аналізу.

Інформаційною базою дослідження слугували розробки міжнародних організацій, нормативні та інформаційно - аналітичні матеріали Національного банку України, Державної служби фінансового моніторингу України, наукові праці в сфері ПЛД/ФТ, зокрема статті у періодичних виданнях, дисертаційні дослідження,

матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, монографії, а також офіційні сайти АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Таскомбанк», інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Основний науковий результат роботи полягає в пропозиції щодо удосконалення методології оцінювання ризику банку щодо використання його послуг у процесі легалізації злочинних доходів на основі ймовірнісного та кластерного аналізів. Запропонована методологія дозволяє оперативно ідентифікувати ризик участі банку в схемних операціях, а також сформувати комплекс дієвих інструментів фінансового моніторингу для банків різних груп.

За результатами дослідження було опубліковано тези: Ю. С. Давиденко, Є. Ю. Мордань Сутність банківських ризиків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом у аспекті детінізації економіки України / Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. on-line конференції : (м. Суми, 19–20 листопада 2020 р.) / ННІ БТ «УАБС» СумДУ. – Суми : СумДУ, 2020.– С. 51-54.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження щодо системи управління банківськими ризиками ЛДОЗШ в Україні, можна сформулювати такі основні висновки.

Визначено, що найбільш значущими суб'єктами первинного фінансового моніторингу, в чій обов'язки входить виявлення операцій по легалізації злочинних доходів і повідомлення про них в Державну службу фінансового моніторингу України є банки. Це універсальна категорія фінансових установ, яка здійснює практично всі види фінансових операцій. Більшість схем легалізації доходів пов'язані саме з банками. Тому основну роботу з організації системи виявлення та попередження фактів легалізації злочинних доходів законодавець покладає на банки.

Розглянуто підходи науковці щодо трактування сутності поняття ризиків ЛДОЗШ у банках та визначено, що більшість науковців ризики ЛДОЗШ розглядають фрагментарно, концентруючи увагу лише на окремих його аспектах, або на причинах їх виникнення, або на наслідках їх реалізації, що дуже звужує розуміння сутності даного поняття.

На наш погляд, О. В. Уткіна найбільш вдало сформувала поняття ризиків ЛДОЗШ у банку, трактуючи його як «ризики свідомого або несвідомого залучення/використання банківських установ у схемах по відмиванню незаконно отриманих доходів, які зумовлюється факторами внутрішнього та зовнішнього середовищі, що не виключає, як наслідок, ймовірність отримання банками матеріальних, фінансових, репутаційних збитків». Науковець акцентує увагу на причинах виникнення ризику, характеру його прояву та основних недоліках системи фінансового моніторингу.

Вважаємо, що поняття «легалізації доходів отриманих злочинним шляхом» варто розглядати з матеріальної, економічної, фінансової та правової позиціях.

Розглянуто та охарактеризовано взаємозв'язки ризиків ЛДОЗШ з іншими типовими ризиками банку, зокрема з стратегічним, операційним, репутаційним, кредитним, ринковим, комплаєнс ризиками та ризиками країни та ліквідності.

Охарактеризовано зовнішні (соціально-економічні, географічні) та внутрішні (організаційні, фінансові, інформаційні, технологічні) фактори виникнення ризиків ЛДОЗШ.

Наведена класифікація банківських ризиків ЛДОЗШ за наступними класифікаційними ознаками: джерелом виникнення, методом розрахунку, сферою виникнення, характером прояву у часі, рівнем понесення банком втрат, ознакою передбачуваності, наслідками виникнення. Детально розглянуто найбільш розповсюджені види ризиків.

Визначено, що управління банківськими ризиками ЛДОЗШ варто розглядати як сукупність аналітичних, організаційно-економічних і фінансових заходів, спрямованих на своєчасне виявлення, оцінку, попередження та контроль ризикових подій, що виникають у зв'язку з наданням послуг клієнтам з непрозорою структурою власності і (або) неясними джерелами походження капіталу, а також мінімізацію можливих негативних наслідків для банку. Стратегія управління даним ризиком повинна ґрунтуватися на методах і принципах, прописаних в нормативних документах банку, і органічно вписуватися в загальну стратегію банку з управління активами і пасивами.

До принципів управління ризиками ЛДОЗШ варто віднести принцип адаптованості, оперативності та інформованості, безперервності та комплексності, конфіденційності, обачності та динамічності.

Єдиної затвердженої методики оцінки ризиків ЛДОЗШ для банківських установ немає. Кожен банк розробляє її самостійно на основі законодавчих актів, нормативних документів ДСФМУ, НБУ, рекомендацій FATF, і з урахуванням власних особливостей діяльності, що створює для банку певні труднощі в здійсненні даного напрямку роботи.

Етапи управління ризиками ЛДОЗШ в банківській установі включають: визначення цілей, принципів, завдань і ресурсів для управління ризиками ЛДОЗШ; розробка методики та оцінки ефективності управління ризиками ЛДОЗШ; ідентифікація ризику, збір інформації про ризик, аналіз ризику, індикативна оцінка ризику, вибір методу управління, оцінка ризику, результати оцінки, прийняття рішень, контроль за виконанням прийнятих рішень.

Розглянуто та охарактеризовано існуючі стратегії управління, методи оцінки та методи управління ризиками ЛДОЗШ.

Базуючись на звіті «Про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» [27], були виділено зовнішні чинники, що провокують виникнення банківських ризиків ЛДОЗШ. До таких чинників можна віднести: політичний ризик, рівень корупцію, рівень тіньової економіки, значний обсяг готівки, офшоризація національної економіки та інші. За результатами проведеного аналізу можна говорити про неефективну роботу органів державної влади щодо реалізації внутрішньої політики в країні, високий рівень корупції, тінізацію та офшоризацію національної економіки та інше.

Здійснений аналіз зовнішніх ризиків, що зумовлюють виникнення банківських ризиків ЛДОЗШ, свідчить про зростаючі масштаби негативних наслідків впливу відмивання незаконно отриманих доходів для національної економіки. Відповідно, головним завданням на сьогодні є розробка дієвої національна система ПВК/ФТ, в тому числі за участю банків, яка буде запобігати або мінімізувати вищезазначені загрози.

Досліджено організаційну систему управління ризиками ЛДОЗШ в АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Таскомбанк». Базуючись на публічній інформації, що представлена на сайтах банків, вивчено основні завдання та перелік існуючих внутрішньонормативних документів у сфері ПЛД/ФТ. Організація ризик-менеджменті в АТ КБ «Приватбанк» базується на документі «Політика у сфері

запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [50]. В організаційній структурі АТ КБ «Приватбанк» створюється окремий спеціальний підрозділ з ПВК/ФТ, що очолює керівник, який підзвітний Наглядовій раді Банку. Кандидатура керівника підрозділу погоджується з НБУ. На постійній основі функціонує колегіальний орган – Комітет з питань комплаєнс та фінансової безпеки. Керівництво банку з метою дотримання комплаєнс-культури на всіх організаційних рівнях створює необхідну атмосферу *tone at the top*. Розроблена трьохрівнева організаційна структура в сфері ПВК/ФТ, яка розподіляє функції та обов'язки з питань ПВК/ФТ між трьома лініями захисту. АТ КБ «Приватбанк» має затверджену Антикорупційну програму [10] та Санкційну політику. Банк керується принципом «нульової толерантності» до будь-яких проявів незаконної або злочинної діяльності осіб, з якими установа вступила в ділові відносини та яким надає банківські або інші послуги.

На відміну від Приватбанку в АТ «Таскомбанк» немає окремо затвердженої та розробленої політики у сфері ПВК/ФТ, як того вимагають нові вимоги чинного законодавства, виконання яких банки повинні забезпечити до 31 грудня 2020 року. Організаційна структура свідчить, що у банку відсутній спеціальний підрозділ, який би відповідав за управління саме ризиками ЛДОЗШ, дані функції покладено на Комітет з фінансового моніторингу, який очолює керівник, кандидатура якого погоджується з НБУ. Окрім зазначеного комітету в системі управління ризиками приймають участь інші організаційно-структурні одиниці. Основними принципами управління комплаєнс – ризиками в АТ «ТАСКОМБАНК» також є «*tone at the top*» та ризик-орієнтований підхід. У банку функціонує Служба комплаєнс, яка здійснює свою діяльність відповідно до внутрішніх документів банку з питань комплаєнс.

Аналізовані нами банки на регулярній основі, не рідше одного разу на рік, проводять навчання співробітників банку, які мають справу в своїй роботі з ризиками.

Дуже важливим аспектом є те, що банки приділяють значну увагу політиці «Знай свого клієнта».

На основі аналізу існуючої банківської практики були окреслені проблеми, що виникають при реалізації ризик-орієнтованого підходу в банківських установах в цілях ПВК/ФТ у сфері контролю з боку керівництва, у сфері внутрішньої нормотворчості та ризик-менеджменту, в роботі служби внутрішнього контролю з метою ПВК/ФТ.

З метою виявлення найбільш ризикової групи банків за критерієм схильності до участі в легалізації кримінальних доходів розроблено методологічні засади оцінювання ризику використання банківських послуг для легалізації злочинних доходів. Розроблений підхід дозволяє встановити відсоток потрапляння банку до однієї з чотирьох груп ризику легалізації кримінальних доходів: нормальний, підвищений, високий, критичний. Описана модель може бути безпосередньо використана при запровадженні нагляду на основі оцінки ризиків у сфері виконання банками вимог законодавства з питань фінансового моніторингу. Запропонований підхід дозволяє проаналізувати та кількісно визначити рівень ризику банківського сектору та в подальшому на її основі модернізувати та застосувати дану методику для дослідження нових, більш ризиків, перевірили її адекватність та успішно застосували з реальними даними, перевіривши при цьому її працездатність, достовірність та актуальність [18].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arnone M., Padoan P. Anti-Money Laundering by International Institutions: A Very Preliminary Assessment. Paper presented at the Conference ‘Corralling the economy of crime and money laundering: A challenge for banks and international institutions into the 21st century.
2. Chat Le Nguyen, Preventing the use of financial institutions for money laundering and the implications for financial privacy, *Journal of Money Laundering Control*, 2018. Vol. 21 Issue: 1, pp.47-58.
3. Corruption Perceptions Index Transparency International Ukraine (2017) [Electronic resource]. Available via: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2019/>
4. Dmytrov S, Medvid T. An approach to the use of indices-based analysis subject to money laundering and terrorist financing national risk assessment. *SocioEconomic Challenges*, 2017. Volume 1, Issue 1, 35-47.
5. Illicit Financial Flows to and from 148 Developing Countries: 2006-2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// gfintegrity.org/report/2019-iff-update/](https://gfintegrity.org/report/2019-iff-update/)
6. Interactive data access tool for the Worldwide Governance Indicators (WGI): [Electronic resource]. Available via: <http://info.worldbank.org/governance/WGI/#doc>
7. Security of XXI centry: national and geopolitical aspect: collective monograph / in edition Markina I., Aranchiy V., Safonov Y., Zhylinska O., Mykhailova L. and othets. Prague. Nemoros s.r.o. 2019. Czech Republic. 500 p. P. 396-403.
8. Sharman J. C., Chaikin D. Corruption and anti-money-laundering systems: Putting a luxury good to work. *Governance*, 22(1), 2009, P. 27-45.
9. Алифанова Е. Н. Развитие методических подходов к управлению рисками финансовых институтов в сфере ПОД/ФТ / Е. Н. Алифанова, Н. Г. Вовченко, И. Г. Воробьева. // *Финансы и кредит*. – 2014. – №6. – С. 31-40.

10. Антикорупційна програма Приват банку. Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/text_of_the_Anti_Corruption_Program.pdf
11. Байдукова Н. В. Актуальные вопросы, регулирующие рынок платежных услуг // Вестник Оренбургского государственного университета. 2009. № 1.
12. Басс А. Б. Основы управления риском вовлечения банка в процессы легализации преступных доходов / А. Б. Басс, М. В. Каратаев. // Финансы и кредит. – 2010. – №26. – С. 29-38.
13. Бойко А. О., Кузьменко О. В., Боженко В. В. Прогнозування соціально-економічного розвитку України з урахуванням впливу тіньових схем виведення капіталу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : «Економіка, управління та адміністрування». 2018. № 4 (86). С. 8–14.
14. Бойко А. О., Левченко В. П., Доценко Т. В. Оцінювання збитків банків від їх залучення до процесу легалізації кримінальних доходів. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2018. № 35. Ч. 2. С. 22-27.
15. Бойко А. О., Леонов С. В., Боженко В. В., Кіріл'єва А. В. Основні вимоги ФАТФ, міжнародних конвенцій та організацій до національної оцінки ризиків відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом або фінансування тероризму. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». 2018. № 4 (75). С. 84-91.
16. Бойко А. О., Леонов С. В., Боженко В. В., Лучко І. В. Роль та значення Національної системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом в сучасних умовах розвитку фінансового ринку України. Проблеми і перспективи економіки та управління 2018. № 3 (15). С. 137-142.
17. Бойко А. О., Леонов С. В., Миненко С. В. Систематизація та характеристика існуючих схем легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. Науковий Вісник Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». Серія «Економічні науки». (Index Copernicus). 2019. № 1. С. 35-45.

18. Бойко А.О. Система протидії легалізації кримінальних доходів у забезпеченні економічної безпеки національної економіки: дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством; 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / А.О. Бойко; наук. консультант О.В. Кузьменко. – Суми: СумДУ, 2019. – 488 с.

19. Бугаєнко А. В. Ризики використання банків з метою легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в системі банківських ризиків / А. В. Бугаєнко // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. І. В. Луняк. – Київ : КНЕУ, 2010. – Вип. 24. – С. 260-267.

20. Воробьева И. Г. Систематизация инструментов управления рисками финансовых институтов в сфере отмыывания денег или финансирования терроризма и направления повышения их эффективности / И. Г. Воробьева. // Финансовые исследования: электронный научный журнал. – 2013. – С. 21.

21. Глущенко О. О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О. О. Глущенко, І. Б. Семененко ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. – К. : УБС НБУ, 2014. – 386 с.

22. Дзедзик І. Б. Місце ризиків у системі фінансового моніторингу операцій банківської установи / Ірина Богданівна Дзедзик. // Регіональна економіка. – 2008. – №4. – С. 109-114.

23. Дмитров С. О., Медвідь Т. А. Новітня компонента в системі банківських ризиків / С. Дмитров, Т. Медвідь // Науковопрактичний журнал Вісник Національного банку України. – 2010. – №4 (170). – С. 11-14.

24. Дослідження тіньової економіки в Україні: майже чверть ВВП - або 846 млрд гривень - перебуває в тіні / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/doslidjennya-tinovoyi-ekonomiki-v-ukrayini--mayje-chvert-vvp--abo-846-mlrd-griven--perebuvaye-v-tini>

25. Едророва В. Н. Методология финансового мониторинга : оценка национальных рисков. Финансы и кредит. 2016. № 16. С. 27-39.

26. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках [текст] навч. посіб./ С. Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 292 с.

27. Звіт Про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму в 2019 року / і Державної служби фінансового моніторингу України/ Режим доступу: <https://finmonitoring.in.ua/NRA2019.pdf>

28. Каднічанська В. М. Оцінка ризику легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму / В. М. Каднічанська, Т. О. Ромась. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – №1. – С. 251-254.

29. Каратаев М. В. Риск вовлечения банка в процес' сы легализации преступных доходов: сущность, клас' сификация и оценка последствий / М. В. Каратаев // Финансы и кредит. – 2009. – № 31. – С. 56.

30. Керівництво ФАТФ щодо застосування ризик-орієнтованого підходу для банківського сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160805/rek%201.pdf.

31. Ковалева С. Е. Виды рисков кредитных организаций в сфере противодействия легализации доходов, полученных преступным путем, и особенности управления ими в российской банковской практике [Электронный ресурс] / С.Е. Ковалева // Управление экономическими системами.– 9/2013. – (57). Режим доступа: <http://www.uecs.ru/makroekonomika/item/2347-2013-09-16-08-05-52>.

32. Ковалева С. Е. Совершенствование управления рисками кредитных организаций в сфере противодействия легализации доходов, полученных преступным путем : диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.10 / Ковалева Софья Евгеньевна; [Место защиты: Финансовый ун-т при Правительстве РФ]. – Москва,

2013. – 162 с. <https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/152218/0-803782.pdf?sequence=-1>.

33. Корженівський Я. В. Національна система оцінки ризиків відмивання коштів: проблеми нормативно-правового удосконалення / Я. В. Корженівський // Наше право. – 2014. – № 3. – С. 67-73.

34. Краліч В. Р. Фінансовий моніторинг у забезпеченні функціонування системи економічної безпеки банківських установ в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 21.04.02. «економічна безпека суб'єктів господарської діяльності, економічні науки» / Краліч Віталій Робертович – Київ, 2010. – 22 с.

35. Кузьменко О. В. Розвиток методичних засад моделювання ризику банківської установи щодо використання її послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в ході інспектування / О. В. Кузьменко, А. О. Бойко, В. М. Полюхович // Економіка та держава. – 2017. – № 2. – С. 46-55.

36. Кузьменко О. В., Боженко В. В., Доценко Т. В. (2017) Кластеризація банківських установ щодо використання їх послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму. Науковий вісник Херсонського державного університету. №27. Частина 3. С. 135-138.

37. Лебедева М. Е., Вагизова В. И. Региональные банки – одна из важнейших составляющих банковской системы России // Журнал правовых и экономических исследований. 2013. № 2.

38. Леонова Н. Г. Риск-ориентированный подход в сфере противодействия отмыванию преступных доходов и финансированию терроризма / Н. Г. Леонова, А. А. Романова. // Электронное научное издание «Ученые заметки ТОГУ». – 2017. – С. 1-5.

39. Молова Л. А. Управление риском вовлечения банка в процессы легализации преступных доходов [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/upravlenie-riskom-vovlecheniya-banka-v-protsessy-legalizatsii-prestupnyh-dohodov-1/viewer>.

40. Мордань Є. Ю. Виникнення ризиків легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом у банківських установах / Є. Ю. Мордань, К. В. Діденко // І Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку фінансової системи України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів», 22 червня 2020 року (м. Херсон, Україна). Херсонського національного технічного університету, 2020. С. 117-119.

41. Мордань Є. Ю., Бухтіарова А. Г. Нелегальна взаємодія фінансових посередників: типові схеми. Податково-інвестиційний механізм протидії тіньовому виведенню капіталу : монографія / за заг. ред. докт. екон. наук, проф. І. М. Кобушка. Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 121-136.

42. Мордань Є.Ю. Типові схеми участі фінансових посередників у легалізації доходів отриманих злочинним шляхом / Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 квітня 2020 р.) / м-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. – С. 72-75.

43. Національний банк у травні застосував до двох банків та однієї небанківської фінустанови заходи впливу за порушення законодавства у сфері фінмоніторингу. Офіційний сайт НБУ. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-travni-zastosuvav-do-dvoh-bankiv-ta-odniyeyi-nebankivskoyi-finustanovi-zahodi-vplivu-za-porushennya-zakonodavstva-u-sferi-finmonitoringu> .

44. Офіційний сайт АТ «Таскомбанк». Режим доступу: <https://tascombank.ua/our-team>.

45. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». Режим доступу: <https://privatbank.ua/news/2019/3/26/875> <https://privatbank.ua/compliance#gads-18109>.

46. Офіційний сайт Державної служба фінансового моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// www.sdfm.gov.ua/](https://www.sdfm.gov.ua/).

47. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/>.

48. Оцінка та управління ризиком використання послуг для легалізації кримінальних доходів або фінансування тероризму в комерційному банку : монографія / С. О. Дмитров, О. В. Меренкова, Т. А. Медвідь, О. М. Ващенко ; за заг. ред. О. М. Бережного. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 114 с.

49. Патюта І. М. Сучасні схеми і підходи до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом у банківському секторі України / І.М. Патюта // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 262-269.

50. Політика у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення / Рішення Наглядової ради АТ КБ «Приватбанк» протокол № 53/20 від 29.09.2020. Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/Protiv_legalizac.pdf

51. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» № 5 від 15.04.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05>

52. Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення / Наказ Міністерства фінансів України від 08.07.2016 № 584. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1047-16#Text>

53. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу / Постанова Правління НБУ від 19.05.2020 року № 65. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text>.

54. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах / Постанова Правління НБУ від

11.06.2018 № 64. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.

55. Про заходи щодо протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Офіційний сайт АТ «Таскомбанк». Режим доступу: https://tascombank.ua/files/_aml_letter_ukr.pdf.

56. Річний звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/zviti-pro-diyalnist/555555555-2019-rik/richnij-zvit-derzhfinmonitoringu-za-2019-rik.html>
<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2019ua.pdf>.

57. Річний звіт НБУ за 2019 рік. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4.

58. Руководящие указания ФАТФ «Оценка рисков отмыывания денег и финансирования терроризма на национальном уровне» [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://eurasiangroup.org/FATF_risk_assessment.pdf.

59. Синявская Т. Г. Подходы к классификации рисков финансовых институтов в сфере отмыывание денег или финансирование терроризма / Т. Г. Синявская, В. И. Маленко. // Финансовые исследования: электронный научный журнал. – 2012. – №3. – С. 51-59.

60. Тенденції тіньової економіки в Україні у січні-березні 2020 року / Міністерство економіки України. Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>.

61. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 283 с.

62. Уткіна О. В. Зарубіжний досвід протидії легалізації злочинних доходів із застосуванням ризик-орієнтованого підходу в банківському секторі / О. В. Уткіна // Вісник Університету банківської справи. – 2017. – № 2. – С. 34-38.

63. Уткіна О. В. Проблема належного виявлення ступеня ризику відмивання незаконно отриманих доходів банківськими установами України / О. В. Уткіна // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2017. – №2 (23). – С.68-74.

64. Уткіна О. В. Характеристика управління банківським ризиком відмивання коштів/фінансування тероризму та напрями його вдосконалення / О. В. Уткіна // Фінансовий простір. – 2019. – №1.

65. Уткіна О.В. Система управління банківськими ризиками легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – ДВНЗ «Університет банківської справи». – Київ, 2019.

66. Финансовый мониторинг: управление рисками отмывания денег в банках / П. В. Ревенков, А. Б. Дудка, А. Н. Воронин, М. В. Каратаев. – М. : КНОРУС : ЦИПСИР, 2012. – 140 с.

67. Худокормова М. І. Методика оцінювання ризику клієнта при використанні ним послуг банку для легалізації кримінальних доходів / М. І. Худокормова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 283-289. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_6_39.

68. Худокормова М. І. Управління ризиками легалізації злочинних доходів як новітня вимога світової спільноти / М. І. Худокормова // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2011. – № 6. – С. 226-232.

69. Чуйкова Н.М. Выявление и анализ причинно-следственной связи рисков, возникающих в условиях легализации доходов. // Финансы и кредит. 2016. №34 (706). С. 37-50.

70. Шаманина Е. И. Противодействие легализации незаконных доходов в банковской системе Российской Федерации: опыт и пути развития : диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.10 / Шаманина Елизавета Ивановна; – Москва, 2014. – 221 с. https://guu.ru/files/referate/2014/shamanina_e_dis.pdf .